

به بهانه ی تعطیلی دو هفته ای آذر کرونا و دشواری معیشت کارگران و گسترش بیکاری در ایران

امیر جواهری لنگرودی

مدخل بحث:

این پرسش اساسی برای جامعه‌ی کارگری و بیکاران سرگردان ما مطرح است: تکلیف میلیون‌ها نفری که به دلیل رکود اقتصادی از انتهای سال گذشته تا به امروز، گروه گروه بیکار شده‌اند یا خواهند شد، چیست و چه کس و کسانی پاسخگویند؟ دستیابی بدین پاسخ به کنکاش خبرهای روزشمار کارگری هفته انجامید که با هم مروری بدان خواهیم انداخت.

ایران امروز به مرحله‌ی سوم پیشرفت اپیدمی کووید ۱۹ رسید و این ویروس همواره در جای جای کشور مرگ می‌آفریند و همین مرگ روزافزون، حاکمیت اسلامی و دولت روحانی را بعد از دوره‌ی طولانی مقاومت مقابل ویروس، سرانجام آنچه از شهر مقدس قم به دیگر شهرها سرازیر شده بود و پذیرش «مرگ حق است» و به هیچ گرفتن زندگی مردم، بر آن داشت که در برابر بحران عظیم و فلاکت بار اقتصادی عقب نشینی کنند و به نوعی بعد از وضع برخی جریمه تراشی‌ها و نتیجه نگرفتن از آن، سرانجام مردم را طی بخشنامه‌ای به خانه نشینی وا بدارند.

اعلان مقررات فوق العاده:

در این رابطه ابتداء از سوی قرارگاه عملیاتی ستاد ملی مدیریت کرونا در ادارات شهرهای کشور سه وضعیت: «زرد، نارنجی و قرمز» اعلام داشتند:

پس آنگاه اتاق اصناف از شنبه یک آذر ۹۹ لیست مشاغل و اصناف مجاز به فعالیت را که از کسب و کارهای ممنوع فعالیت مستثنی شده‌اند، به شرح زیر نشر داد: «کارخانه‌های تولیدی، مراکز صنعتی و معدنی، کشاورزی، شیلات و خدمات وابسته مراکز زیر ساختی و حیاتی، مراکز تأمین و توزیع برق، گاز، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه و تهویه هوا، پالایشگاه‌ها و جایگاه‌های عرضه سوخت، حمل و نقل عمومی کالا و مسافر برون شهری شامل ریلی، هوایی، جاده‌ای و دریایی، حمل و نقل عمومی درون شهری، ادارات و مراکز نظامی، انتظامی و امنیتی، امدادی و ستادی، فروشگاه‌های زنجیره‌ای، سوپر مارکت‌ها، میوه فروشی‌ها و سبزی فروشی‌ها، میادین میوه و تره بار، مراکز تولید، نگهداری، توزیع و فروش محصولات غذایی و خدمات وابسته، مراکز تولید و عرضه فرآورده‌های لبنی و نانوائی (تولید فرآورده‌های نانوائی)، مراکز بهداشتی، درمانی، امدادی، اورژانس و تأمین آمبولانس دولتی و خصوصی، داروخانه‌ها، مراکز و فروشگاه‌های دامپزشکی، پخش دارو، عطاری و داروهای سنتی، مراکز تهیه، تولید و توزیع مواد غذایی آماده و بیرون بر، خدمات اپراتورهای ارتباطی، خدمات الکترونیکی و فعالیت‌های پستی، شرکت‌های خدمات اینترنتی اعم از تأمین کنندگان اینترنت، فروشگاه‌های اینترنتی و شرکت‌های خدمات مبتنی بر اینترنت، رسانه‌های مکتوب و بر خط و مشاغل مشابه، مراکز نگهداری خدماتی سالمندان، معلولین، مراکز توانبخشی و مراقبتی و آسایشگاه‌ها، تعمیرگاه‌های انواع خودرو و لوازم خانگی، الکترونیک و الکترونیک‌ی، فروشگاه‌های انواع قطعات و لوازم یدکی، فروشگاه‌های انواع مصالح ساختمانی و آهن آلات، کارگاه‌های صنعتی (مانند جوشکاری و تراشکاری و مشابه آن)، چاپخانه‌ها و خشکشویی‌ها» (۱)

درچنین موقعیت کرونایی روزشمارکاری هفته خبر از گسترش بیکارشدن‌های عدیده می‌دهد از جمله:

***- فعالیت معدن سنگ کرد آباد تفت با ۵۰ کارگر متوقف شد.**

***- بیکاری ۸۰ کارگر صنایع بهداشتی ایران «بوژنه» با انتقال کارخانه.**

***- وضعیت نامشخص ۱۲۰ کارگر کارخانه پسماند زباله در اهواز، علیرغم شش ماه مطالبات معوقه**

***- آخرین نفس‌های بزرگترین تولیدکننده سازه‌های فولادی، بانک‌ها «ایرکست‌شاونبرگ» را به تعطیلی کشاندند، از میان رفتن ۱۵ میلیون یورو پروژه، اخراج ۱۰۰ کارگر و پرداخت نشدن ۱۱ ماه حقوق**

*- «بیکاران» گرفتار در کوره راه بیمه‌ی بیکاری، تأمین اجتماعی دلواپس است، بیکاران دلواپس‌تر!

*- بزرگترین «نه» پیش روی متقاضیان بیمه‌ی بیکاری، ماهیت حمایتی قانون با تیغ تفسیرهای متناقض از میان رفته. کاستی‌های قانون به وضوح نمایان شده است.

*- مجوز تعطیلی واحدهای صنعتی در استان تحت هر شرایطی ممنوع است.

*- تسهیلات و تخفیفات را مجدداً احیا و ابلاغ کنید، احتمال بیکاری ۴ هزار کارگر قناد.

*- نرخ بیکاری واقعی ۲,۵ برابر آمار رسمی است.

*- قاچاق موجب تضعیف و تعطیلی تولید و گسترش بیکاری می‌شود.

*- برپایه‌ی گزارشات، صنعت ریلی کشور در آستانه‌ی ورشکستگی است!

*- ۱۵۰ کارگر نساجی مطهری با اتمام قرارداد کار بیکار شدند.

*- سردشت با ۲۳ درصد، بالاترین نرخ بیکاری را در آذربایجان غربی دارد.

*- پرداخت تمام معوقات بیکاری در آذربایجان شرقی، نرخ بیکار در استان پایین‌تر از متوسط کشوری

*- شادگان با وجود مزارع نیشکر و چاه نفت، بیکاری ۴۵ درصدی دارد. خوزستانی‌ها برای کار مهاجرت می‌کنند.

*- حق بیکاری کارگران را در دوران کرونایی بدهید، کارگران صدقه نمی‌خواهند، حق‌شان را بدهید.

*- نهادهای حمایتی دست کارگران ساختمانی را در پوست گردو گذاشتند. «کرونا» چگونه ضعیف‌ترین قشر درآمدی را مهجور کرد؟

*- بیکاری کارگران از بی‌پولی آنها خطرناکتر است. انتظار خرید از مردم نداریم، هیچ زمینه‌ای برای صادرات کفش وجود ندارد.

*- بیکاری ۸۰ کارگر صنایع بهداشتی ایران «بوژنه» با انتقال کارخانه: کارخانه‌ی تولید مواد بهداشتی بوژنه در اهواز و عدم انتقالش توسط گروه صنعتی گلرنگ، برای ادامه‌ی کارش وعده داده شد.

*- در نشست ستاد رفع موانع تولید اعلام شد: ۹ هزار واحد صنعتی غیرفعال هستند. ۱۰ سال از توقف تولید در ۱۳ درصد واحدها می‌گذرد.

*- تعطیلی دو هفته‌ای تهران در آستانه‌ی تصویب، تکلیف کارگران چه می‌شود!؟

*- بیش از یک میلیون و ۳۰۰ هزار شغل با مشکل دریافت بیمه‌ی بیکاری مواجه هستند.

*- علیرغم وعده و وعیدها امنیت شغلی و معیشتی صدها کارگر کارخانه کیان تایر در هاله‌ای از ابهام قرار دارد.

*- کارگران اخراجی کارخانه‌ی آب معدنی داماش برای پایان دادن به بلاتکلیفی شغلی و معیشتی، همچنان در اعتراض‌اند.

*- مسئولان طراز اول کشور و استان چهارمحال و بختیاری با صدها کارگر اخراجی کارخانه‌ی برفاب، مرتباً بازی و بازی می‌کنند.

*- تعطیلی ۳۰ درصد هتل‌ها و بیکاری دو سوم شاغلان!

*- حقوق‌های معوقه‌ی کارگران اخراجی راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای قزوین پرداخت شد ولی از بازگشت به کار آن‌ها خبری نیست.

*- جمعی از کارگران کشت و صنعت کارون (میرآب) نسبت به عدم تبدیل وضعیت، وارد دومین روز تجمع اعتراضی خود شدند.

*- واحدهای شهرک صنعتی محمودآباد- حسین‌آباد اصفهان تخریب می‌شوند.

*- بار محدودیت‌های کرونایی بر دوش کارگران سنگینی می‌کند. تعطیلی شهرها با «کارگران» چه می‌کند؟ نه «بیمه» داریم نه «شغل»!

*- تلاش بی‌نتیجه‌ی کارگران صنایع غذایی «رُزبشار» برای بازگشایی کارخانه، مسئولان کمک کنند.

نگاهی گذرا به تعدادی از عناوین خبرهای روزشمار کارگری، نشان می‌دهد که مشکلات برشمرده، فصل مشترکات بیکاری در ایران را طی یکی و دو هفته در شرایط سخت کرونایی که مرگ ناشی از ویروس کووید ۱۹ هم جان، هم امنیت شغلی کارگران را با عدم بیمه‌ی بیکاری و بیمه‌ی درمانی، مزد ناکافی و تضمین امنیت شغلی روبرو می‌کند، سختی جانگاهی را پیش پای نیروی رنج و کار جامعه‌ی ما قرار داده است. در ادامه زندگی و گزینش بین نان و جان، توده‌ی بیکاران امروز که کارگران دپروزند، برای به دست آوردن نان و آوردن آن بر سر سفره، راهی جز سازماندهی و تحکیم ارتباط و تقویت همگرایی‌ها در برابر خود ندارند!

روزبه کردونی، رئیس مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی به خبرگزاری فارس گفته: «مطالعات در ایران نیز حاکی از اثرات گسترده‌ی همه‌گیری بر اشتغال کشور است. بر اساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس، در دوره‌ی همه‌گیری در بهترین حالت ۲,۹ میلیون نفر و در بدترین حالت ۶,۴ میلیون نفر از کل شاغلان کشور کاسته می‌شود. بر اساس گزارش معاونت اقتصادی وزارت رفاه، کسب‌وکارهای آسیب‌دیده از بحران کرونا بالغ بر ۴,۸ میلیون شغل، که معادل ۲۰,۳ درصد از اشتغال کل است، را به خود اختصاص داده‌اند.» (۲)

همچنین علیرضا حاتم‌زاده، معاون آموزشی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای وزارت کار حکومت با اشاره به «یک میلیون و ۳۴۰ هزار فارغ‌التحصیل بیکار در کشور» گفته است: «نرخ بیکاری در فارغ‌التحصیلان دانشگاهی دو برابر بی‌سوادان است.» وی با بیان اینکه «۴۰ درصد» از مراجعه‌کنندگان به این سازمان وابسته به وزارت تعاون، کار و امور اجتماعی را «فارغ‌التحصیلان بیکار» تشکیل می‌دهند، گفت: «دست‌کم ۷۰ درصد مشاغل موجود در بازار کار ایران نیازی به تحصیلات دانشگاهی ندارند. وی شمار فارغ‌التحصیلان بیکار کشور را حدود یک میلیون و ۳۴۰ هزار نفر عنوان کرد و گفت، مطابق آمار سال ۹۷ حدود ۴۰ درصد کارآموزان فنی و حرفه‌ای فارغ‌التحصیلان دانشگاهی هستند و مراجعه‌کنندگان به این سازمان وابسته به وزارت کار حتی در سطح دکترا هم بوده‌اند.» (۳)

علی صادقی، معاون حمایت‌های اجتماعی سازمان رفاه، خدمات و مشارکت‌های اجتماعی شهرداری تهران، در این میان حتی از «تحصیلات دانشگاهی برخی از کارتن خواب‌ها» خبر داده که به گفته‌ی او «در اثر طردشدگی از محیط خانواده کارتن خواب شده‌اند.» این مقام شهرداری تهران به خبرگزاری ایسنا گفته: «حدود ۶۰ درصد از کارتن‌خواب‌های ایران از تحصیلات تکمیلی یا مهارت‌های تخصصی برخوردار هستند، اما به دلیل درگیری با اعتیاد یا فقر از جامعه رانده شده و در خیابان‌ها رها شده‌اند.» (۴)

در ایران حدود ۵۰۰،۰۰۰ نفر (تقریباً ۲،۳ درصد تمامی نیروی کار) به‌طور مستقیم در صنعت خودروسازی و بسیاری دیگر در صنایع مرتبط با آن کار می‌کنند. تقریباً ۷۵ درصد کل تولیدات خودروی کشور را خودروهای مسافری و ۱۵ درصد آن را خودروهای وانت در بر می‌گیرند... از هنگام بازگشت تحریم‌های آمریکا بحران نزد قطعه‌سازان بیش از خودرو سازان محسوس است. در حدود ۲۰۰ هزار نفر در این بخش بیکار شده‌اند. همچنین ۱۰۰ شرکت قطعه‌ساز تعطیل شده است.

آرش محبی‌نژاد، دبیر انجمن قطعه‌سازان همگن با اشاره به آمار افراد بیکار شده در رده‌های مختلف می‌گوید: «در رده‌ی یک ۲۵۰ هزار نفر در قالب ۶۰۰ واحد تولیدی و الباقی در رده‌ی دوم و سوم مشغول هستند. از ابتدای امسال به دلیل تحریم‌های ضد انسانی اولیه و ثانویه ترامپ، صد هزار نفر تعلیق و یا تعدیل شدند که معادل ۲۰ درصد از کل اشتغال مستقیم قطعه‌سازی است. با شروع تحریم‌های ثانویه ظرف دو هفته اخیر ۱۷ درصد که معادل ۹۰ هزار نفرند نیز به جمع بیکاران این صنعت اضافه شده‌اند یعنی در طی این دو موج، ۱۰۰ واحد قطعه‌سازی از ۱۲۰۰ کارخانه فعال در این حوزه فعالیت خود را به حالت تعلیق درآوردند.» (۵) این مجموعه آمار و ارقام به معنای آسیب‌دیدگی اشتغال صنعتی کشور است؛ واحدهای قطعه‌سازی به عنوان زیر ساخت‌های صنعت نوپای خودروی کشور، همگی در معرض خطر جدی هستند.

مجموعه‌ی آنچه که در شرایط دشوار کرونایی در برابر کارگران و توده‌ی زحمتکشان شهری و روستایی قرار دارد؛ دستیابی به سازماندهی نیروی خویش در محیط کار و محیط زیست همه‌ی آنانی که مطالبات بی‌واسطه‌ی انباشته شده‌ی سالیان را با خود دارند. کارگرانی که حول مرکزی‌ترین خواست امروز خود به مانند بازگشت بر سرکار، دریافت به موقع حقوق‌های معوقه، افزایش دستمزد، طبقه‌بندی مشاغل و یا بیمه‌ی بیکاری و غیره ابتداء باید بدل به عضله‌گردند که بتوانند بر پراکندگی غلبه نمایند و تمامی موانع موجود را از میان بردارند. هیچ‌یک از مقامات و مسئولین پاسخ‌گوی وضعیت پیش آمده نیست و کارگران بهتر از همه فهمیده‌اند که مدیران حکومت پس از ده‌ها چپاول و غارت تحت سیاست خصوصی‌سازی، اکنون جان خود و خانواده‌هایشان برداشته و در کشورهای دیگری به سر می‌برند. همه‌ی امکانات درمانی و تست کرونا هم فقط برای آن‌هاست و

کارگران و خانواده‌هایشان را رها کرده‌اند. تنها راه مقابل کارگران، ایجاد تشکل‌های مستقل و متفق خویش است تا بتوانند با همیاری و حمایت از یکدیگر، حقوق خود را احیا نمایند؛ کارگران دریافته‌اند که حلقه‌های جداگانه‌ی هر واحد را می‌توانند به هم پیوند زنند. حدت تحرکات اعتراضی در شرایط سخت کرونایی نیز نشان می‌دهد که کارگران برآند تا ماشین سرکوب را در هم بکوبند و بر ویرانه‌های آن جامعه‌ی نوینی را برپا دارند. اگر تا پیش از این اقدام جنبه‌ی صنفی و شاید سیاسی داشت، اکنون با شیوع ویروس کرونا از یک سو و موج بی‌کاری‌های میلیونی از دیگر سو که خانواده‌های کارگران را در معرض خطر مرگ قرار داده، لزوم ایجاد تشکل‌های کارگری و دفاع از حقوق و منافع مشترک به امری حیاتی تبدیل شده است، از همین روست که کارگران همواره بر زبان می‌رانند: «امروز برای طبقه‌ی ما بودن، مساوی است با مبارزه کردن...» همه دریافته‌اند، چنانچه می‌خواهند روی پای خود باشند، باید مبارزه‌ای سازمان‌یافته و مستقل داشته باشند و متشکل گردند. این بدان معنی است که طوفان تازه آغاز شده و همه‌ی ترفندهای تکراری نظام اعم از: زندان، شکنجه، شلاق و گلوله در خیابان و تبعید دیگر اثر ندارد! تنها پاسخ و مسیر روشن در گذار از این دو راهی نان و جان که حاکمیت بر کارگران تحمیل کرده است، پاسخی است که با اتحاد خود، طبقه‌ی کارگر به آن خواهد داد. چنان که امروزه هم شاهدیم کارگران بیش از پیش خود را در تشکل‌های مستقل سازمان می‌دهند و از طریق تقویت شبکه‌های اجتماعی و ایجاد پیوندها و همگرایی‌های پنهان و آشکار، برای شناساندن و بازشناسی همدیگر، سازمان‌یابی هر چه گسترده‌تر و ساختن ارتباطات سیال‌تر، فعال می‌شوند!

منابع:

(۱) خبرگزاری مهر، لیست مشاغل مجاز به فعالیت در طرح تعطیلی گسترده کرونایی از ۱ آذر، چهارشنبه ۲۸ آبان ۹۹

<https://www.mehrnews.com/news/5075129>

(۲) وبسایت خبر آنلاین، تأمین اجتماعی: کرونا باعث بیکاری ۶ میلیون ایرانی شد، ۲۶ مرداد ۱۳۹۹

<https://www.khabaronline.ir/news/1422319>

(۳) وبسایت روزنه، نرخ بیکاری دانشگاهی‌ها «دو برابر بی‌سوادان» است، دوشنبه ۶ ام آبان

<http://rowzane.com/news/article=166101>

(۴) وبسایت بهارنیوز، ۶۰ درصد کارتن‌خواب‌ها تحصیلات و تخصص دارند.

<https://www.baharnews.ir/news/190899>

(۵) وبسایت شفقنا، دبیر انجمن قطعه‌سازان: صنعت خودرو سیاسی شده است.

<https://fa.shafaqna.com/news/672968/>

روزشمار کارگری هفته شماره ۳۵ را از سایت روزشمار کارگری، لینک زیر می‌توانید دنبال کنید!

<http://karegari.com/maghalat/2020/11/28/Roozshomar%20kargari%2035AmiR.pdf>